

3 квітня 2014 р. відбулася щорічна звітна сесія загальних зборів НАН України, яка проводиться з метою розгляду основних результатів діяльності установ академії, аналізу основних досягнень та проблем, окреслення напрямів подальшої роботи. Цього року чільне місце в порядку денному засідання займало питання Концепції розвитку НАН України на 2014–2023 рр.

У сесії взяли участь віце-прем'єр-міністр України О. Сич, міністр освіти і науки України С. Квіт, голова Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти Л. Гриневич, радник Президента України – керівник Головного управління з питань гуманітарного розвитку Адміністрації Президента України Ю. Богуцький, голова Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації України В. Семиноженко, наукова громадськість, засоби масової інформації.

Відкриваючи захід, президент НАН України академік НАН України Б. Патон зазначив, що цьогорічна сесія загальних зборів академії відбувається у вкрай важкий для країни та для всього українського народу час. При цьому важливу роль у забезпеченні модернізації всіх сфер суспільного життя та інноваційного розвитку економіки повинна відігравати наука. «Розвинена наука, високий рівень освіти і культури, в тому числі й культури управління, – це той фундамент, без якого неможливо, і це, на жаль, засвідчив наш власний досвід, досягти справжньої незалежності держави» – наголосив президент академії.

На початку засідання Ю. Богуцький оголосив вітання в. о. Президента України, Голови Верховної Ради України О. Турчинова учасникам загальних зборів. У вітальному слові йдеться, що «Академія за звітний період досягла значних результатів на багатьох напрямках суспільних, природничих та технічних наук, активізувала патентно-ліцензійну діяльність, зберегла безцінний кадровий потенціал» (повний текст вітання: http://www.nas.gov.ua/text/pdfNews/vitannya_O_Turchynov.pdf).

У виступі віце-прем'єр-міністра України перед учасниками сесії загальних зборів акцент був зроблений на тому, що вітчизняна наука повинна відігравати фундаментальну роль у модернізації українського суспільства і української держави. «Високий потенціал української науки, здатний вивести державу в число світових лідерів, може бути розкритий лише спільними зусиллями – Уряду і НАН України», – підсумував О. Сич.

Велике зацікавлення присутніх викликав виступ голови Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти. «Національна академія наук України як бренд світового рівня, як ім'я Володимира Вернадського сьогодні у світі є ознакою неймовірного потенціалу українських учених», – зазначила

Л. Гриневич. Вона зупинилася на проблемах, які сьогодні стоять перед нашою державою і вітчизняною науковою сферою. Передусім, це – тотальне зниження фінансування науки в останні роки, що набуло вже критичного значення, складнощі впровадження досягнень і наукових результатів у вітчизняну економіку, проблема омолодження наукових кадрів тощо. Були зазначені недосконалість законодавчого поля у сфері науки і необхідність його доопрацювання, а також потреба створення сприятливого інноваційного клімату в державі. Як голова комітету Л. Гриневич засвідчила готовність використовувати всі можливості для вирішення цих питань.

У звітній доповіді «Основні підсумки діяльності Національної академії наук України і заходи з реалізації Концепції розвитку НАН України на 2014–2023 роки» академік Б. Патон зазначив, що вчені Національної академії наук завжди могли, і це підтверджує вся її багаторічна історія, підпорядковувати свій науковий пошук вирішенню тих гострих і складних завдань, які час висував перед державою.

Серед задач у сфері соціогуманітарних наук він окреслив питання побудови правової держави, утвердження демократичних цінностей, мовної та регіональної політики, міжнаціональних і міжетнічних відносин, які зараз набули надзвичайної ваги. Не менш важливим і нагальним є відродження вітчизняного оборонно-промислового комплексу, його ефективне науково-технічне забезпечення.

Також академік Б. Патон звернув увагу присутніх ще на одне болюче питання, пов'язане з агресією Росії та анексією Криму. Це – доля кримських установ, науковців, які там працюють, і, у цілому, науки в Криму. Він сказав: «Ми втратили, і напевно надовго, два потужних інститути – морський гідрофізичний і біології південних морів ім. О. О. Ковалевського, Кримську астрофізичну обсерваторію, філії інститутів археології та сходознавства, Карадазький природний заповідник, низку інших установ. Треба будь-що підтримувати з ними наукові зв'язки».

Далі президент НАН України наголосив, що, незважаючи на несприятливі умови, НАН України продовжувала наполегливо і плідно працювати, було отримано чимало вагомих результатів. Підтримувалася активна співпраця з низкою провідних міжнародних та іноземних наукових центрів, фондів і програм. Учені академії стали співавторами одного з найвидатніших наукових відкриттів останнього часу – встановлення існування бозона Хіггса. Багаторічна плідна участь учених НАН України в модернізації обладнання Великого адронного колайдера, підготовці та здійсненні експериментів на ньому відіграла неабияку роль у підписанні в минулому році Угоди щодо надання Україні статусу асоційованого члена

ЦЕРН – Європейської організації ядерних досліджень. Велике значення мала інтеграція в програми Єврокомісії, насамперед Сьому рамкову програму. Також у центрі уваги академії й надалі залишатиметься формування та реалізація спільних програм і проектів з національними академіями наук країн СНД.

Академік Б. Патон підкреслив, що наукове забезпечення вирішення актуальних державних проблем було і залишається одним з головних пріоритетів діяльності Національної академії наук. Зокрема, значні зусилля в останні роки докладалися до науково-технічного забезпечення надійності та безпеки вітчизняних атомних електростанцій, розв'язання гострої для України проблеми енергоефективності та енергоощадності, інноваційного оновлення такої соціально значущої сфери, як охорона здоров'я і медицина. Вагомий внесок зроблено в забезпечення продовольчої безпеки держави. Також чільне місце в діяльності академії займає науково-експертна діяльність, зокрема підготовка експертних висновків, аналітичних матеріалів з рекомендаціями, науково обґрунтованих пропозицій на замовлення органів державної влади.

Разом з тим, одним з головних завдань академії на наступний період було визначено подальше підвищення рівня та ефективності досліджень. Ще, як одне з важливих питань, прозвучала необхідність суттєвого поглиблення інтеграційних зв'язків наукової сфери із сферою освіти.

Також президент академії у своїй доповіді зупинився на проблемах, які гостро стоять перед НАН України та українською наукою і потребують першочергового вирішення. Серед них: кадрове забезпечення науки, що є наслідком, зокрема, недостатнього рівня фінансування наукової сфери, застарілий парк наукових приладів, відсутність у країні сприятливого інноваційного клімату, низький попит підприємств на наукові розробки тощо.

Окрема увага в доповіді була приділена заходам з реалізації Концепції розвитку Національної академії наук України на 2014–2023 рр., прийнятої наприкінці 2013 р. Зокрема, було відмічено, що вже зроблені перші кроки з її практичної реалізації. «До кожного галузевого міністерства надіслані пропозиції щодо науково-експертного супроводження Академією певних напрямів розвитку і проблем відповідної галузі. До них також додана інформація про завершені розробки наших установ, впровадження яких сприятиме технологічному розвитку галузі», – підкреслив академік Б. Патон.

Під час обговорення доповіді виступаючі приділили увагу актуальним питанням розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень, участі вчених академії у вирішенні найважливіших загальнодержавних проблем,

недосконалості законодавства у сфері міжнародного науково-технічного співробітництва, удосконалення системи підготовки наукових кадрів, співпраці з галузевими академіями наук, інтеграції академічної та університетської науки тощо.

Далі за результатами обговорення було прийнято постанову загальних зборів НАН України та затверджено Звіт про діяльність Національної академії наук України у 2013 р.

Під час сесії академік НАН України В. Бар'яхтар від імені ініціативної групи старійшин НАН України виніс на розгляд загальних зборів питання про продовження терміну повноважень складу президії академії. На підтримку даної ініціативи виступили академіки НАН України Л. Анатичук, О. Кришталь, С. Павлюк, голова Центрального комітету профспілки працівників НАН України А. Широков.

За результатами обговорення та голосування загальні збори НАН України постановили продовжити термін повноважень президії НАН України, обраної 17 квітня 2009 р., на один рік до 17 квітня 2015 р. та доручили всьому складу президії НАН України виконувати свої обов'язки до обрання нового складу президії.

Також відділення фізики і астрономії та економіки НАН України виступили із зверненням до загальних зборів підтримати Заяву, яка передбачає *скликання* в м. Києві під егідою ООН Міжнародної наукової конференції щодо впливу кризи навколо України на міжнародну безпеку для формулювання пропозицій стосовно нових механізмів гарантування миру, *удосконалення* системи раннього виявлення і попередження загроз для потенційно небезпечних об'єктів на території України з урахуванням новітніх ризиків, *підтримання* ініціативи з надання Україні міжнародної фінансово-економічної допомоги, *звернення* до Світової наукової спільноти з пропозицією щодо спільного вивчення майбутніх викликів міжнародній безпеці і шляхів подолання можливих загроз, *відновлення* при президії НАН України Українського Пагуошського комітету для консолідації зусиль українських учених у боротьбі за збереження миру у всьому світі. Загальні збори НАН України підтримали зазначену Заяву. (Ознайомитися з текстом Заяви).

Під час заходу відбулося урочисте вручення дипломів лауреатам премій імені видатних учених України (*Сесія Загальних зборів Національної академії наук України, присвячена основним підсумкам діяльності НАН України та заходам з реалізації Концепції розвитку НАН України на 2014–2023 роки // Національна академія наук України (<http://www.nas.gov.ua>). – 2014. – 8.04*).